

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØEJA,
predstavljeni 6. oktobra 2021¹

Zadeva C-385/20

**EL,
TP
proti
Caixabank SA**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 49 v Barceloni, Španija))

„Predhodno odločanje – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Kreditna pogodba – Sodni postopek zaradi ugotovitve nepoštenosti pogodbenega pogoja – Naložitev plačila stroškov prodajalcu ali ponudniku – Znesek stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku – Zgornja meja za odvetniške nagrade glede na vrednost spornega predmeta – Procesna avtonomija – Načelo učinkovitosti“

I. Uvod

1. Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 49 v Barceloni, Španija) je s tem predlogom za sprejetje predhodne odločbe Sodišču predložilo vprašnji o razlagi Direktive 93/13/EGS o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah².

2. Ta predlog je bil vložen v okviru spora med dvema potrošnikoma, EL in TP, ter finančno institucijo, banko Caixabank SA, v zvezi z nagrado za odvetnika, ki jo navedena potrošnika zahtevata od navedene finančne institucije v okviru postopka odmere stroškov. Ta postopek poteka po izdaji meritorne sodbe, s katero je bilo na podlagi tožbe navedenih dveh potrošnikov ugotovljeno, da so pogodbeni pogoji iz kreditne pogodbe med strankami nepošteni, in naloženo vračilo zneskov, ki sta jih navedena potrošnika neupravičeno plačala na podlagi teh pogojev, banki Caixabank pa je bilo naloženo plačilo stroškov.

3. V tem okviru predložitveno sodišče v bistvu sprašuje Sodišče, ali člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti državam članicam nalagata, da morajo v nacionalnem pravu v okviru civilnih postopkov v zvezi z nepoštenimi pogoji določiti pravico potrošnikov, ki so uspeli, da lahko od prodajalca ali ponudnika, ki ni uspel, v celoti zahtevajo povrnitev stroškov

¹ Jezik izvornika: francoščina.

² Direktiva Sveta z dne 5. aprila 1993 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).

postopka, ki so nastali tem potrošnikom, vključno z nagrado, o kateri so se ti prostovoljno dogovorili s svojimi odvetniki³, pri čemer pa te države ne smejo določiti nekaterih omejitev v zvezi s tem.

4. V teh sklepnih predlogih bom pojasnil, da imajo države članice v okviru svoje procesne avtonomije široko polje proste presoje pri oblikovanju pravil o odmeri stroškov v civilnih postopkih v zvezi z nepoštenimi pogoji, tudi pri tem, da glede nagrade odvetnika stranke, ki je uspela, določijo zgornjo mejo glede na vrednost spornega predmeta. Menim, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nalagata samo to, da morajo navedena pravila potrošnikom omogočati povrnitev primerne sorazmernega zneska stroškov, ki jih morajo ti objektivno nositi zaradi sprožitve takega spora. Predložitevno sodišče bo moralo preveriti, ali gre v postopku v glavni stvari za tak primer.

II. Pravni okvir

A. Direktiva 93/13

5. Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika [...]“.

6. Člen 7(1) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

B. Špansko pravo

7. V španskem pravu so pravila o stroških v civilnih postopkih navedena v Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakoniku o civilnem postopku) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575, v nadaljevanju: LEC).

8. Člen 243 LEC določa:

„1. V vseh vrstah postopkov in na vseh stopnjah stroške odmeri sodni tajnik, ki odloča v postopku ali o pritožbi oziroma, odvisno od primera, sodni tajnik, pristojen za izvršitev.

[...]

Sodni tajnik zniža višino nagrade odvetnikov ali stroškov drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, če zahtevani zneski presegajo omejitev, določeno v členu 394(3), razen če je bilo ugotovljeno malomarno ravnanje stranke, ki ji je naložen strošek.“

³ V teh sklepnih predlogih bom izraz „stroški postopka“ v širšem pomenu uporabljal tako, da vključuje nagrado odvetnika, ki jo morajo nositi stranke v sodnem postopku.

9. Člen 251 LEC določa:

„Vrednost spornega predmeta se določi na podlagi finančnega interesa spora, ki se izračuna v skladu s temi pravili:

1. Če se vtožuje določen denarni znesek, ta znesek predstavlja vrednost zahtevka, če pa vrednost ni določena vsaj posredno, se šteje, da vrednost spornega predmeta ni določena.

[...]

8. V postopkih, ki se nanašajo na obstoj, veljavnost ali učinek obveznosti, se vrednost izračuna glede na skupni znesek dolga, tudi če se ga odplačuje obročno. To merilo za oceno vrednosti se uporabi za vse postopke, katerih cilj je uvedba, sprememba ali prenehanje obveznosti ali osebne pravice, pod pogojem, da se ne uporabi drugo pravilo iz tega člena.“

10. Člen 394 LEC določa:

„1. V ugotovitvenem postopku se stroški postopka na prvi stopnji naložijo stranki, katere predlogi so bili vsi zavrjeni, razen če sodišče meni, da so v zadevi prisotni resni dvomi v zvezi z dejanskimi ali pravnimi okoliščinami, in to tudi utemelji.

[...]

3. Če se pri izvajanju določbe iz prvega odstavka neuspeli stranki naloži plačilo stroškov postopka, obsegajo stroški povrnitev nagrade za delo odvetnika ali stroškov drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, pri čemer pa skupna vsota odmerjenih stroškov ne sme presegati ene tretjine vrednosti spornega predmeta za vsako od strank v sporu, ki ji je sodišče dosodilo stroške postopka. Izključno za to se zahtevki, ki jih ni mogoče oceniti, ovrednotijo na 18.000 EUR, razen če sodišče zaradi zapletenosti zadeve odloči drugače.

Določbe prejšnjega odstavka se ne uporabljajo, če sodišče ugotovi, da je stranka, ki ji je bilo naloženo plačilo stroškov, ravnala malomarno.“

11. Člen 411 LEC določa:

„Spremembe glede stalnega prebivališča strank, položaja sporne stvari in predmeta postopka, do katerih pride po začetku postopka, ne vplivajo na sestavo sodišča in sodno pristojnost, ki sta bili določeni glede na to, kar je bilo podano ob začetku litispence.“

III. Spor o glavni stvari, vprašanji za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

12. Iz predložitvene odločbe in stališč, predloženih Sodišču, je razvidno, da sta osebi EL in TP 25. aprila 2008 z banko Caixabank sklenili kreditno pogodbo, ki se je v bistvu nanašala na znesek 159.000 EUR. Navedena pogodba je vsebovala več takoimenovanih „večvalutnih“ klavzul, kredit pa je bilo izražen v japonskih jeni (JPY).

13. Osebi EL in TP sta 10. oktobra 2016 pri Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 49 v Barceloni) vložili tožbo proti banki Caixabank, s katero sta najprej predlagali, naj se ugotovi ničnost navedenih „večvalutnih“ klavzul zaradi njihove nepoštenosti,

dalje, naj se znova izračuna preostanek kredita (pogodba, izražena v EUR), in nazadnje, naj se banki naloži vračilo zneskov, ki so bili od sklenitve pogodbe neupravičeno plačani na podlagi navedenih klavzul.

14. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta v tožbi navedli, da vrednost spornega predmeta ni določena. V zvezi s tem sta v bistvu trdili, da čeprav je preostanek kredita na dan vložitve tožbe znašal 127.269,15 EUR, bi ga bilo treba zaradi ugotovitve ničnosti „večvalutnih“ klavzul spremeniti in prilagoditi, ko bi bili znani vsi stroški in provizije, ki so nastali zaradi teh klavzul. Ta vrednost je bila nato določena v odločbi, s katero je bilo tožbi ugodeno.

15. Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje v Barceloni) je tožbi oseb EL in TP ugodilo. Navedeno sodišče je ugotovilo ničnost izpodbijanih „večvalutnih“ klavzul in banki Caixabank naložilo, naj potrošnikoma povrne morebitne zneske, ki so bili plačani in presegajo tiste, ki bi jih plačala, če bi bil kredit že na začetku izražen v EUR, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Poleg tega je navedeno sodišče banki Caixabank naložilo plačilo stroškov. Sodba je pozneje postala pravnomočna.

16. Odvetnik oseb EL in TP je nato v okviru stranskega postopka za odmero stroškov pri pristojnem sodnem tajniku vložil predlog za povračilo stroškov postopka v višini 25.188,91 EUR, vključno z računom za odvetniško nagrado v višini 19.007,89 EUR. V tem predlogu je bila kot podlaga za izračun zadevne nagrade navedena vrednost spornega predmeta v višini 127.269,15 EUR, torej preostanek kredita na dan vložitve tožbe⁴.

17. Banka Caixabank je zahtevane stroške izpodbijala in zatrjevala, da so pretirani. Sodni tajnik je s sklepom z dne 1. oktobra 2019 temu ugovoru ugodil. Med drugim je menil, da v skladu s členoma 251 in 411 LEC, kakor ju razlagajo španska sodišča, vrednosti spornega predmeta, potem ko je bila ugotovljena ob vložitvi tožbe, ni več mogoče spremeniti v poznejši fazi postopka niti *a fortiori* pri odmeri stroškov. Ker je bilo v obravnavanem primeru v odločbi o dopustitvi tožbe v skladu z navedbami v tožbi ugotovljeno, da vrednost spornega predmeta ni določena, bi jo bilo treba kot tako obravnavati tudi pri odmeri stroškov. Zato je bilo treba to vrednost v zvezi z nagrado odvetniku, ki se lahko povrne, v skladu s smernicami odvetniške zbornice v Barceloni oceniti na 30.000 EUR. Poleg tega naj bi bila banka Caixabank v skladu s členom 394(3) LEC tožečima strankama iz postopka v glavni stvari dolžna povrniti samo odvetniško nagrado do največ tretjine tega zneska.

18. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta nato zoper zadnjenavedeno odločbo vložili revizijo. V tem okviru je Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 49 v Barceloni), ki ima pomisleke glede združljivosti člena 251, člena 394(3) in člena 411 LEC – kakor jih razlagajo španska sodišča – z Direktivo 93/13, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je razlaga členov 251, 394(3) in 411 [LEC] iz sodne prakse, kot je sprejeta v sklepu z dne 1. oktobra 2019 in v skladu s katero je vrednost spornega predmeta izenačena s finančnim interesom spora, kar povzroči znižanje nagrade, ki jo je potrošnik plačal svojemu odvetniku, pri čemer se za podlago vzame fiksni znesek (18.000 EUR), ki je zakonsko določen samo za znesek, ki ga ni mogoče oceniti, ne pa za znesek, ki ni opredeljen, v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13], ker za potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika

⁴ Teh informacij v predložitveni odločbi ni. Izhajajo iz stališč, ki sta jih predložili osebi EL in TP ter banka Caixabank (glede tega glej točko 23 teh sklepnih predlogov).

ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?

2. Ali je člen 394(3) LEC sam po sebi v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13] in onemogoča ali pretirano otežuje sodno uveljavljanje pravic, ki jih potrošnikom daje navedena direktiva, ker omejitvev, ki jo navedeni člen nalaga za potrošnika, v smislu, da mora ta nositi del lastnih stroškov postopka, pomeni, da za tega potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?“

19. Predlog za sprejetje predhodne odločbe z dne 7. julija 2020 je na Sodišče prispel 12. avgusta istega leta. Pisna stališča so Sodišču predložile osebi EL in TP, banka Caixabank, španska in poljska vlada ter Evropska komisija. Iste stranke in zadevne osebe, razen poljske vlade, so prav tako pisno odgovorile na vprašanja, ki jih je Sodišče postavilo 11. maja 2021.

IV. Analiza

A. Pristojnost

20. Španska vlada in v bistvu banka Caixabank uvodoma navajata, da Sodišče ni pristojno za odločanje o navedenih vprašanjih za predhodno odločanje.

21. Ta ugovor je treba po mojem mnenju zavrnil. Čeprav je res, da vprašanja v zvezi z odmero stroškov v civilnih postopkih kot taka ne spadajo na področje uporabe Direktive 93/13, opozarjam, da se spor o glavni stvari nanaša na nepoštenost več pogodbenih pogojev v smislu te direktive. Ta postopkovna vprašanja se torej postavljajo v okviru spora v zvezi s pravicami potrošnikov na podlagi navedene direktive. V tem okviru je treba ugotoviti, ali člen 6(1) in člen 7(1) navedene direktive v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta španskim pravilom o stroških. Položaj torej spada na področje uporabe prava Unije, postavljeni vprašanja pa se nanašata na razlago tega prava. Sodišče je zato očitno pristojno za odločanje o teh vprašanjih⁵.

B. Dopustnost

22. Banka Caixabank in španska vlada trdita tudi, da vprašanja za predhodno odločanje nista dopustni. Po njunem mnenju, *prvič*, predložitvena odločba ne vsebuje dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni za to, da bi Sodišče lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja.

23. Res je, da znesek nagrade, ki jo je odvetnik tožečih strank iz postopka v glavni stvari uveljavljal pri odmeri stroškov, v predložitveni odločbi ni naveden in da v njej ni navedeno niti to, ali ta znesek presega zgornjo mejo, določeno v členu 394(3) LEC. Vendar – poleg tega, da so te

⁵ Glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, v nadaljevanju: sodba Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, EU:C:2020:578, točka 45). Čeprav je Sodišče v sodbah z dne 27. marca 2014, Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187), in z dne 8. decembra 2016, Eurosaneamientos in drugi (C-532/15 in C-538/15, EU:C:2016:932), na kateri se sklicujeta banka Caixabank in španska vlada, izreklo za nepristojno za odgovor na vprašanja v zvezi z združljivostjo nacionalnih postopkovnih pravil s pravom Unije, je to prav zato, ker so bila ta vprašanja postavljena v okviru sporov, ki se niso nanašali na pravice, ki izhajajo iz prava Unije.

informacije navedene v stališčih strank iz postopka v glavni stvari – opis dejanskega stanja v tej odločbi, čeprav je kratek, po mojem mnenju zadostuje za razumevanje primerov, na katerih temeljita vprašanji za predhodno odločanje, in za to, da lahko Sodišče nanju koristno odgovori.

24. *Drugič*, banka Caixabank poudarja, da sta si besedilo prvega vprašanja in vsebina predložitvene odločbe protislovna. Predložitveno sodišče namreč v tem vprašanju dopušča razlago, da je bil znesek 18.000 EUR iz člena 394(3), prvi pododstavek, drugi stavek, LEC uporabljen kot osnova za izračun nagrade odvetnika, ki se lahko povrne osebama EL in TP, čeprav je v tej odločbi navedeno, da je sodni tajnik dejansko za osnovo vzel znesek 30.000 EUR, ki je določen v smernicah odvetniške zbornice v Barceloni za odmero stroškov.

25. Po mojem mnenju v zvezi s tem dejansko obstaja protislovje v predložitveni odločbi. V tej odločbi sicer ni pojasnjeno niti to, zakaj je bil ta znesek 30.000 EUR uporabljen namesto zneska iz navedenega člena 394(3). Vendar po mojem mnenju to protislovje ne zadostuje za ugotovitev nedopustnosti postavljenih vprašanj. Sodišče bo moralo namreč podati splošen odgovor glede združljivosti nacionalne ureditve za odmero stroškov, ki določa zgornjo mejo odvetniških nagrad, ki se lahko povrnejo glede na vrednost spornega predmeta, neodvisno od vrednosti, ki je bila dejansko določena v postopku v glavni stvari. Ta znesek torej ni odločilen za zaproseno razlago.

26. *Tretjič*, banka Caixabank in španska vlada trdita, da predložitvena odločba vsebuje nepodprte ali celo napačne trditve. Natančneje, predložitveno sodišče naj bi v tej odločbi dopuščalo razlago, da sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari plačali ali bi vsaj morali plačati celotno nagrado, ki jo je njun odvetnik uveljavljal pri odmeri stroškov, ne da bi bilo to podprto in čeprav iz spisa izhaja, da ni tako. Iz istega razloga naj bi bili postavljeni vprašanji hipotetični. Nobenega dvoma naj ne bi bilo, da bo banka Caixabank tožečima strankama iz postopka v glavni stvari na podlagi španskih pravil o stroških povrnila vse stroške postopka, ki so jima nastali⁶.

27. V zvezi s tem je dovolj spomniti, da je v okviru postopka iz člena 267 PDEU presoja dejanskega stanja obravnavane zadeve v pristojnosti nacionalnega sodišča. Sodišče je namreč pristojno odločati o razlagi ali veljavnosti določb Unije samo na podlagi dejstev, ki mu jih predloži navedeno sodišče⁷. Banka Caixabank in španska vlada torej pred Sodiščem ne moreta izpodbijati dejanske premise predložitvenega sodišča iz njegovih vprašanj, torej da sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari plačali nagrado, ki jo je uveljavljal njun odvetnik, ali vsaj, da to morata storiti, ker plačila te nagrade ni mogoče prealiti na toženo stranko iz postopka v glavni stvari.

28. *Nazadnje*, španska vlada izpodbija posebej dopustnost prvega vprašanja, ker se nanaša na načelo „*perpetuatio jurisdictionis*“ (ustalitev pristojnosti), uzakonjeno v členu 411 LEC, pri čemer se sklicuje na več okoliščin, ki se po mojem mnenju nanašajo na vsebino navedenega vprašanja⁸. Zato so te okoliščine, čeprav se lahko upoštevajo pri odgovoru na navedeno vprašanje, neupoštevne za presojo njegove dopustnosti⁹.

⁶ Iz dogovora o plačilu nagrade, ki sta ga tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sklenili z odvetnikom, naj bi bil namreč razviden dogovor o fiksnih in variabilnih nagradah, ki bo izplačana ob ugodilni sodbi in naložitvi plačila stroškov banki. Tožeči stranki bi morali plačati le fiksni del v višini 1200 EUR (brez davka). Nasprotno pa bi se variabilni del nagrade odvetniku izplačal neposredno iz zneska prisojenih stroškov. Znesek 1200 EUR pa je nižji od zgornje meje iz člena 394(3) LEC in naj bi bil v večinoma zajet v znesku, s plačilom katerega v okviru stroškov se banka Caixabank strinja.

⁷ Glej zlasti sodbo z dne 29. aprila 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341, točka 37 in navedena sodna praksa).

⁸ Glej v zvezi s temi okoliščinami točki 76 in 77 teh sklepnih predlogov.

⁹ Glej po analogiji sodbo z dne 4. oktobra 1991, Society for the Protection of Unborn Children Ireland (C-159/90, EU:C:1991:378, točka 15).

C. Vsebinska presoja

29. Vsebinsko ozadje te zadeve je Sodišču dobro znana¹⁰ problematika kreditnih pogodb, izraženih v tuji valuti, ki so jih potrošniki sklenili z bančnimi institucijami, zlasti španskimi.

30. V obravnavanem primeru sta osebi EL in TP z banko Caixabank sklenili tako kreditno pogodbo, izraženo v japonskih jenih. Navedena potrošnika sta kljub temu vložila tožbo, s katero sta predlagala ugotovitev nepoštenosti „večvalutnih“ klavzul, dogovorjenih v tej pogodbi, zaradi česar je bilo plačilo mesečnih obrokov indeksirano s tečajem te valute.

31. Vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo predložitveno sodišče, se ne nanašata na združljivost spornih klavzul s pravom Unije. Njihovo nepoštenost v smislu člena 3(1) Direktive 93/13 je navedeno sodišče že ugotovilo v sodbi, ki je pravnomočna¹¹. Navedeno sodišče v tem okviru v skladu s členom 6(1) navedene direktive teh klavzul ni upoštevalo (ker je v skladu s španskim pravom ugotovilo, da so absolutno nične), v preostalem delu pa ohranilo veljavnost pogodbe, pri čemer je euro postal edina valuta kredita¹². Isto sodišče je banki Caixabank naložilo, naj tožečima strankama iz postopka v glavni stvari povrne morebitne neupravičeno plačane zneske na podlagi navedenih klavzul, zaradi česar je bilo treba preračunati mesečne obroke, ki bi jih morali plačevati, če bi bil kredit od začetka izražen v eurih, kot tudi določiti znesek stroškov in provizij navedene banke v zvezi z „večvalutnim“ mehanizmom.

32. Nasprotno pa obravnavani vprašanji za predhodno odločanje zadevata točen znesek stroškov, natančneje nagrado za odvetnika, do povračila katere od banke Caixabank sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari na podlagi španskega prava upravičeni po odločitvi o tem pravnem sredstvu.

33. V zvezi s tem španska zakonodaja v bistvu določa, da se v okviru civilnega postopka neuspeli stranki načeloma naloži plačilo stroškov postopka stranke, ki je uspela, vključno z nagrado za odvetnika te stranke¹³. V obravnavanem primeru je bilo zato banki Caixabank naloženo, naj osebama EL in TP povrne stroške.

34. Po pravnomočnosti naložitve plačila stroškov pristojni¹⁴ sodni tajnik sodišča, ki odloča o tožbi, v postopku odmere stroškov določi in prilagodi točen znesek stroškov, ki se povrnejo uspeli stranki, in sicer na podlagi dokazil o nagradi, ki jih predložijo odvetniki, pooblaščenci ali drugi sodelujoči izvedenci, ter ob upoštevanju okoliščin obravnavanega primera, zlasti *vrednosti spornega predmeta*, pa tudi dela, ki so ga ti strokovnjaki dejansko opravili, časa, namenjenega zadevi, in njene zapletenosti.

¹⁰ Glej med drugim sodbe z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282); z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi (C-186/16, EU:C:2017:703), in z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-609/19, EU:C:2021:469).

¹¹ V predložitveni odločbi ni pojasnjeno, zakaj so bile sporne klavzule razglašene za nepoštene. Vendar iz stališč španske vlade izhaja, da španska sodišča strogo presojuje take „večvalutne“ klavzule in na splošno menijo, da za potrošnike niso dovolj pregledne. V zvezi s sodno prakso Sodišča glede zahtev po preglednosti, ki veljajo za podobne klavzule, glej sodbo z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-609/19, EU:C:2021:469, točke od 40 do 57 in navedena sodna praksa).

¹² V zvezi s pogoji za ohranitev pogodbe glej zlasti sodbo z dne 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207, točka 40).

¹³ Glej člen 394(1) LEC.

¹⁴ Glej člen 243 LEC.

35. Vendar, *prvič*, člen 394(3) LEC v prvem pododstavku, prvi stavek, določa zgornjo mejo, ki med drugim velja za nagrado odvetnika stranke, ki je v postopku uspela. Konkretno je stranka, ki ji je naloženo plačilo stroškov, v zvezi s to nagrado načeloma¹⁵ dolžna plačati samo skupni znesek, ki *ne presega tretjine vrednosti spora*. Če odvetniška nagrada, ki se uveljavlja, navedeno zgornjo mejo presega, jo mora sodni tajnik običajno „znižati“¹⁶.

36. *Drugič*, v tem okviru je treba v skladu s členom 251 LEC vrednost spornega predmeta v tožbi opredeliti na podlagi finančnega interesa tožbenega zahtevka za tožnika. V zvezi s tem odstavek 1 tega člena določa, da če se vtožuje določen znesek, ta znesek predstavlja vrednost spornega predmeta, če pa vrednost ni določena vsaj posredno, se šteje, da vrednost spornega predmeta ni določena.

37. V obravnavanem primeru sta osebi EL in TP v tožbi sprva navedli, da vrednost spornega predmeta ni določena. V tem okviru sta v bistvu pojasnili, da čeprav finančni interes tožbe zanj ustreza preostalemu znesku kredita na dan njene vložitve (približno 120.000 EUR), je bilo treba ta preostanek spremeniti zaradi razveljavitve spornih „večvalutnih“ klavzul. Zato je bilo treba za ugotovitev točnega zneska te vrednosti počakati na meritorno sodbo. Nato sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari v okviru odmere stroškov za izračun odvetniške nagrade, ki se lahko povrne, to vrednost opredelili kot preostanek kredita.

38. Vendar v skladu z ustaljeno sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) na podlagi postopkovnega načela „*perpetuatio jurisdictionis*“ (ustalitev pristojnosti), uzakonjenega v členu 411 LEC, vrednosti spornega predmeta – potem ko je v skladu z navedbami tožbe določena v odločbi o dopustitvi pravnega sredstva – pri odmeri stroškov ni več mogoče spremeniti v poznejši fazi postopka niti *a fortiori* po njegovi ustavitvi. Tej sodni praksi je v postopku v glavni stvari sledil sodni tajnik. Ta sodni tajnik je menil, da je treba v obravnavanem primeru glede vrednosti spornega predmeta ves čas, torej tudi pri tej odmeri, šteti, da ni določena¹⁷.

39. Posledica te razlage je omejitev zneska odvetniške nagrade, ki ga lahko tožeči stranki iz postopka v glavni stvari dobita povrnjenega od banke Caixabank. Ponovno na podlagi (vsaj dela)¹⁸ španske sodne prakse je namreč treba sporne predmete, katerih vrednost „ni določena“, enačiti s tistimi, katerih vrednosti „ni mogoče oceniti“ v smislu člena 394(3), prvi pododstavek, drugi stavek, LEC. V skladu z navedeno določbo se načeloma¹⁹ taki zahtevki izključno zaradi odmere stroškov ovrednotijo na 18.000 EUR. Neuspela stranka mora torej ob upoštevanju zgornje meje iz člena 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC povrniti samo odvetniško nagrado največ do tretjine tega zneska, to je 6000 EUR.

40. Opozarjam pa, da v obravnavani zadevi kot kaže okvirni znesek 18.000 EUR ni bil uporabljen. Namesto tega je bila določena vrednost v višini 30.000 EUR²⁰. Na podlagi sporne zgornje meje sta torej lahko tožeči stranki iz postopka v glavni stvari od banke Caixabank iz naslova odvetniške nagrade zahtevali največ 10.000 EUR. V vsakem primeru pa je problem enak. Kadar se potrošnik in njegov odvetnik – tako kot v postopku v glavni stvari – dogovorita za nagrado, ki je višja od navedene zgornje meje (v tem primeru za približno 26.000 EUR), mora presežek plačati potrošnik.

¹⁵ V zvezi s tem glej točko 67 teh sklepnih predlogov.

¹⁶ Glej člen 243 LEC.

¹⁷ Glej točki 16 in 17 teh sklepnih predlogov.

¹⁸ S tem se osebi EL in TP ne strinjata (glej točko 74 teh sklepnih predlogov).

¹⁹ Če sodišče zaradi zapletenosti zadeve ne odloči drugače.

²⁰ Glej točki 24 in 25 teh sklepnih predlogov.

41. Po mnenju oseb EL in TP, ki se mu je pred Sodiščem pridružila Komisija, pa tak rezultat ni v skladu s pravom Unije. Če bi potrošnik zaradi sodnega uveljavljanja pravic na podlagi Direktive 93/13 nosil vse stroške ali njihov del, vključno z nagrado dogovorjeno z odvetnikom, kadar uspe v meritornem postopku (po tem ko je sodišče, ki odloča o sporu, ugotovilo, da je izpodbijani pogoj nepošten, in prodajalcu ali ponudniku naložilo povrnitev zneskov, plačanih na njegovi podlagi), ne bi bilo mogoče ponovno vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo tega pogoja, kot to zahtevata člen 6(1) in člen 7(1) navedene direktive, kakor sta razložena v sodbi Gutiérrez Naranjo in drugi²¹. To naj bi tudi oviralo izvrševanje pravic potrošnikov na podlagi navedene direktive.

42. V tem okviru *na eni strani* predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati najprej, v bistvu sprašuje, ali člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je tista iz člena 394(3) LEC in ki v okviru odmere stroškov strank v sporu o nepoštenosti pogodbenega pogoja določa zgornjo mejo zneska odvetniške nagrade, ki ga mora potrošniku, ki je v postopku uspel, povrniti prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, glede na vrednost spornega predmeta. V oddelku 1 bom pojasnil, zakaj načeloma ni tako.

43. *Na drugi strani* predložitveno sodišče s prvim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati na drugem mestu, sprašuje, ali je razlaga člena 251, člena 394(3) in člena 411 LEC iz sodne prakse, v skladu s katero potrošnik, ki je v tožbi navedel, da vrednost spornega predmeta ni določena, tega podatka pri odmeri stroškov ne more več spremeniti, in v skladu s katero se sporni predmeti, katerih vrednost ni določena, zaradi izračuna nagrade odvetniku, ki jo je mogoče povrniti, ovrednotijo na 18.000 EUR (v obravnavanem primeru pa na 30.000 EUR), v nasprotju s členom 6(1) in členom 7(1) Direktive 93/13. V oddelku 2 bom pojasnil, zakaj – ob pridržku nekaterih preveritev s strani predložitvenega sodišča – menim, da ne.

1. Pravo Unije načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa zgornjo mejo zneska stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku (drugo vprašanje)

44. Kot poudarja poljska vlada, se drugo vprašanje predložitvenega sodišča, kakor je bilo preoblikovano v točki 42 teh sklepnih predlogov, nanaša predvsem na to, ali Direktiva 93/13 državam članicam nalaga, da določijo pravico potrošnika, ki je uspel s tožbo za ugotovitev nepoštenosti pogoja, da mu zadevni prodajalec ali ponudnik povrne vse sodne stroške, nastale v okviru te tožbe.

45. V nasprotju z osebama EL in TP se tako kot španska in poljska vlada s tem ne strinjam.

46. *Prvič*, po mojem mnenju razlaga Sodišča glede člena 6(1) Direktive 93/13 iz sodbe Gutiérrez Naranjo sama po sebi ne odgovarja na to vprašanje.

47. V zvezi s tem naj spomnim, da navedeni člen 6(1) določa cilj, v skladu s katerim nepošteni pogoji pogodbe, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, za potrošnika ne smejo biti „zavezujoči“. Sodišče je v sodbi Gutiérrez Naranjo pojasnilo, da je treba v skladu z navedeno določbo za pogodbeni pogoj, ki je razglašen za nepošten, „načeloma šteti, da ni nikoli obstajal,

²¹ Sodba z dne 21. decembra 2016 (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, v nadaljevanju: sodba Gutiérrez Naranjo, EU:C:2016:980, točki 61 in 62).

tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika“. Zato mora biti posledica sodne ugotovitve nepoštenosti takega pogoja „načeloma to, da se ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo tega pogoja“²².

48. Sodišče je na podlagi te zadnje trditve iz tega člena 6(1) izpeljalo „pravno sredstvo“ (*remedy*) v korist potrošnikov, in sicer pravico do povračila morebitnih neupravičeno plačanih zneskov na podlagi nepoštenega pogoja, da bi se lahko že obstoječi učinki takega pogoja v nasprotju s ciljem navedene določbe kolikor je mogoče retroaktivno odpravili²³.

49. V obravnavanem primeru sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari to pravico uspešno uveljavljali pred sodiščem. Obstoječe učinke spornih „večvalutnih“ klavzul mora v skladu s pravnomočno sodbo predložitvenega sodišča retroaktivno odpraviti banka Caixabank. Ponovno je bil torej vzpostavljen pravni in dejanski položaj potrošnikov, v katerem bi bila, če te klavzule ne bi bilo, v smislu razlage Sodišča.

50. Nasprotno pa se vprašanje „pravnega sredstva“, ki sta ga vsebinsko pridobila potrošnika, ne sme zamenjevati z vprašanjem odmere stroškov, ki sta jih imela v zvezi s sodnim postopkom in ki ga člen 6(1) Direktive 93/13 ne ureja.

51. Pravila o odmeri stroškov v civilnih sporih so namreč procesna pravila. Ta pravila, če se uporabljajo v okviru tožbe, v katere se na predlog potrošnika ugotavlja nepoštenost pogodbenega pogoja v smislu Direktive 93/13, spadajo – v skladu z ustaljeno formulacijo – med „postopkovna pravila za pravna sredstva, katerih namen je varstvo pravic, ki za posameznike izhajajo iz prava Unije“²⁴. Kot poudarjata španska in poljska vlada, taka postopkovna pravila v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča ob odsotnosti harmonizacije v pravu Unije spadajo v *postopkovno avtonomijo držav članic*, če sta upoštevana načeli enakovrednosti in učinkovitosti²⁵.

52. V tem okviru je treba *na drugem mestu* opozoriti – kot je to storila poljska vlada – da načelo učinkovitosti (edino obravnavano v tej zadevi²⁶) na splošno ne nasprotuje temu, da potrošnik nosi nekatere stroške postopka, kadar vloži tožbo za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja. Vendar stroški postopka ne smejo biti tako visoki, da potrošniku „v praksi onemogočajo ali čezmerno otežujejo“ uresničevanje pravic na podlagi Direktive 93/13. Z drugimi besedami, to načelo bi nasprotovalo temu, da bi bilo tako pravno sredstvo za potrošnika nedopustno drago²⁷.

53. Zato dejstvo, da je pri takih tožbah potrebna odvetniška pomoč – kot je to v Španiji – in da mora potrošnik nositi vsaj del te odvetniške nagrade, samo po sebi ni v nasprotju z načelom učinkovitosti²⁸. Ker pa ta nagrada običajno tvori bistven del stroškov, ki nastanejo v okviru

²² Sodba Gutiérrez Naranjo (točka 61).

²³ Glej sodbo Gutiérrez Naranjo (točka 62: „[O]bveznost nacionalnega sodišča, da ne uporabi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo zneskov, ki so se izkazali za neupravičene, načeloma zajema restitucijski učinek glede teh zneskov.“)

²⁴ Glej zlasti sodbo Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (točki 83 in 95 ter navedena sodna praksa).

²⁵ Glej zlasti sodbo Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (točki 83 in 95 ter navedena sodna praksa).

²⁶ Sodišče ni bilo vprašano glede načela enakovrednosti. Vsekakor pa ne razpolaga z nobenim elementom, na podlagi katerega bi bilo mogoče dvomiti o skladnosti člena 394(3) LEC z navedenim načelom. V skladu z navedbami banke Caixabank in španske vlade navedena določba brez razlikovanja velja za postopke, katerih predmet so pravice, ki izhajajo iz prava Unije, in za tiste, katerih predmet so pravice, ki izhajajo iz nacionalnega prava. Glej v tem smislu sodbo Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (točka 96).

²⁷ Glej v tem smislu sodbe z dne 5. decembra 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, točka 41); z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, točke 50, 52 in 53), in z dne 3. aprila 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, točka 54). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Mengozzija v zadevi Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:532, točke 35, 36 in 56).

²⁸ Glej v tem smislu sodbo z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, točki 54 in 55).

postopka²⁹, bi to, da bi lahko potrošnik, ki bi v postopku uspel, na prodajalca ali ponudnika prevalil zgolj manjši del navedene nagrade, ali sploh nič, potrošnika lahko resno odvrnilo od vlaganja pravnih sredstev³⁰. Stroški v zvezi z odvetnikom so zato lahko za potrošnika – ob primerjavi uporabljene tarife s koristmi, ki bi jih lahko imel od tožbe – velikokrat nesprejemljiv strošek, zaradi česar postane zanj sodno uveljavljanje pravic po Direktivi 93/13 pretirano oteženo³¹.

54. Po mojem mnenju iz tega sledi, da bi moralo biti potrošniku, ki je s sodnim varstvom uspel, omogočeno, da mu neuspeli prodajalec ali ponudnik pri odmeri stroškov namesto celotne nagrade, o kateri se je dogovoril s svojim odvetnikom, povrne *primeren sorazmerni znesek* glede na stroške, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takega pravnega sredstva, torej znesek, ki zadošča za omilitev odvrtačnosti navedene nagrade. V nasprotnem primeru bi lahko potrošniki – kot je pojasnila banka Caixabank – v okviru take odmere uveljavljali povračilo nagrade, o kateri so se prostovoljno dogovorili s svojim odvetnikom, ki pa je višja ali celo precej višja od objektivno nujne³².

55. Države članice imajo v zvezi s tem v okviru svoje procesne avtonomije široko polje proste presoje. Načeloma lahko spoštovanje zahteve iz prejšnje točke zagotovijo v okviru nacionalnih pravil o odmeri stroškov, med katerimi so – kot je v svojem stališču ustrezno poudarila poljska vlada – razlike, ki so neločljivo povezane z neobstojem evropske harmonizacije na tem področju: nekatera taka pravila določajo, da mora neuspela stranka povrniti celotno odvetniško nagrado stranki, ki je uspela, druga, med katere se uvrščajo španska pravila, pa določajo, da se stranki, ki je uspela, povrne samo manjši del navedene nagrade³³. Ta različna pravila so združljiva z načelom učinkovitosti, ker – ponavljam – potrošniku omogočajo, da mu prodajalec ali ponudnik iz naslova odvetniške nagrade povrne primeren sorazmerni znesek za plačilo nagrade njegovemu odvetniku.

56. V nasprotju z osebama EL in TP ter tako kot banka Caixabank in španska vlada menim, da sodba Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria te razlage ne ovrže.

57. V navedeni sodbi je Sodišče razsodilo, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta „ureditvi, ki omogoča, da se del stroškov postopka naloži potrošniku glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so mu bili vrnjeni po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja“. Po mnenju Sodišča taka ureditev ustvarja bistveno oviro, ki lahko potrošnike odvrta od uveljavljanja pravice do učinkovitega sodnega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev³⁴.

²⁹ Glej v tem smislu sodbo z dne 28. julija 2016, *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611, točka 22).

³⁰ Banka Caixabank je v svojem stališču vztrajala pri tem, da nagrade, ki jih uveljavljajo odvetniki v postopkih za odmero stroškov, ne ustrezajo nujno stroškom, ki jih obračunajo svojim strankam, in ponovila, da je v obravnavanem primeru nagrada, ki jo morata plačati tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, precej nižja od tiste, ki jo je uveljavljal njun odvetnik (glej opombo 6 teh sklepnih predlogov). Namen vprašanj za predhodno odločanje naj tako ne bi bilo varovanje interesa potrošnikov, da ne nosijo stroškov postopka, temveč interesa njihovih odvetnikov, da uveljavljajo višje nagrade. Ne glede na to pa menim, da sta oba vidika očitno povezana.

³¹ Glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, *Profi Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711, točka 68), in po analogiji sklepane predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, točka 68). Poleg tega je Sodišče že navedlo, da bi lahko „[v] sporih, pri katerih je vrednost zahtevka pogosto majhna, [...] odvetnikova nagrada preseгла vrednost varovanih interesov, kar bi potrošnika lahko odvrnilo od tega, da bi izpodbijal nepošteno pogoje“ (glej zlasti sodbo z dne 27. junija 2000, *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores*, od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 26).

³² Glej v zvezi s tem sklepane predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:201, točke 53, 65 in 66).

³³ Za podrobno analizo različnih pravil o stroških v državah članicah glej <https://e-justice.europa.eu/37/FR/costs?init=true>.

³⁴ Glej sodbo *Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (točke 96, 98 in 99).

58. Natančneje, zadeva, v kateri je bila izdana navedena sodba, se je nanašala na člen 394(1) in (2) LEC. Medtem ko je v prvem odstavku – ponavljam – določeno, da mora stranka, ki ni uspela, nositi stroške stranke, ki je uspela, pa drugi odstavek določa, da če se zahtevku ene od strank delno ugotovi ali če se njuni zahtevki zavrnejo, vsaka stranka načeloma nosi svoje stroške in polovico skupnih stroškov. Na podlagi teh določb, če je potrošnik v okviru iste tožbe predlagal ugotovitev ničnosti pogoja in vračilo neupravičeno plačanih zneskov na podlagi pogoja in če je bil prvi zahtevek utemeljen, vtoževani znesek v okviru drugega zahtevka pa se ni ujema z zneski, do katerih je bil potrošnik dejansko upravičen, prodajalcu ali ponudniku načeloma ni bilo naloženo plačilo celotnih stroškov³⁵. Glede tega pravila o porazdelitvi stroškov je Sodišče razsodilo, da je v nasprotju s pravom Unije.

59. Vendar imam, *prvič*, glede te razlage določene pomisleke. Po mojem mnenju je pravilo, po katerem mora vsaka stranka nositi svoje stroške, če se nekaterim zahtevkom ugotovi, drugim pa ne, pravilo pravičnosti, ki je pogosto del prava držav članic (kot tudi Poslovnika Sodišča³⁶) in s katerim ni „v praksi onemogočeno ali čezmerno oteženo“ uresničevanje pravic potrošnikov na podlagi Direktive 93/13. Če potrošnik z določenim delom svojih zahtevkov ne uspe, sodišče pa pravilno uporabi pravo Unije in po potrebi po uradni dolžnosti ugotovi nepoštenost spornih pogojev, ni razloga, da se stroški ne bi porazdelili med stranki v postopku.

60. Vsekakor pa, *drugič* – če se Sodišče ne bi strinjalo z mano – poudarjam, da se je sodba Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria nanašala na pravilo o *porazdelitvi* stroškov med strankami. Sodišče pa se ni izreklo o vprašanju, ki je obravnavano v tej zadevi, in sicer o *točnem znesku stroškov*, natančneje odvetniške nagrade, ki jih lahko potrošnik, ki je uspel, prevali na prodajalca ali ponudnika, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov. Iz tega torej ni mogoče utemeljeno sklepati, da bi bilo treba potrošniku omogočiti, da se mu pri odmeri stroškov povrne celotna nagrada, o kateri se je dogovoril s svojim odvetnikom.

61. Na podlagi navedenega je po mojem mnenju nacionalna ureditev, kakršna je člen 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC, ki določa zgornjo mejo odvetniške nagrade, ki jo lahko potrošnik, ki je uspel, prevali na prodajalca ali ponudnika, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, načeloma združljiva z načelom učinkovitosti. Tak sistem sam po sebi ne presega polja proste presoje držav članic v okviru njihove procesne avtonomije.

62. *Na eni strani*, kot trdi španska vlada, taka zgornja meja omogoča določeno standardizacijo tega, kar je primeren sorazmerni znesek stroškov, ki se lahko povrnejo glede na vrednost in/ali vrsto spornega predmeta, pri čemer izključuje povračilo neobičajno visokih nagrad³⁷.

63. *Na drugi strani* naj spomnim, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pri uporabi načela učinkovitosti vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali se z neko nacionalno postopkovno določbo v praksi onemogoča ali pretirano otežuje uporaba prava Unije, analizirati ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka postopka in njegovih

³⁵ Glej sodbo Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (točka 94).

³⁶ Glej v tem smislu člen 138(2) Poslovnika Sodišča.

³⁷ Glej po analogiji sodbo z dne 28. julija 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611, točka 25). Glede vprašanja, kateri stroški so nujni za učinkovito uveljavljanje pravic ali obrambo potrošnika, se strinjam s poljsko vlado, da so nacionalni organi načeloma v najboljšem položaju, da v soglasju s pravno stroko in drugimi ustreznimi osebami opredelijo stroške zadev določene vrste ali vrednosti (glej po analogiji sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:201, točki 73 in 75).

posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot sta načeli pravne varnosti in varstva pravice do obrambe³⁸.

64. Zadnjenavedeno načelo pa, *prvič*, govori v prid zgornji meji, kakršna je tista iz člena 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC. Pravila o stroških morajo biti namreč kolikor je mogoče preprosta, njihovi rezultati pa predvidljivi³⁹. V zvezi s tem ta zgornja meja po zatrjevanju španske vlade prispeva prav k predvidljivosti stroškov, ki bi jih morale nositi stranke v sporu.

65. *Drugič*, kot trdita španska in poljska vlada, se z zgornjo mejo stroškov, ki se lahko povrnejo, v skrbi za spoštovanje pravice do obrambe uravnotežijo morebitne koristi posameznikov na podlagi sodnega postopka in tveganje, ki ga sprejmejo z udeležbo v tem postopku. S tega vidika taka zgornja meja potrošnikom zagotavlja določeno varstvo. Če bi moral potrošnik zaradi neobstoja take zgornje meje⁴⁰ nositi celotno nagrado odvetnika prodajalca ali ponudnika (ki je lahko zelo visoka), če bi ta v postopku uspel, bi ga to lahko resno odvrnilo od uveljavljanja pravic⁴¹. S tega vidika je posledica določbe, kakršen je člen 394(3) LEC, da potrošnika ne odvrča, ampak ga, nasprotno, spodbuja k sodnemu uveljavljanju pravic.

66. *Nazadnje*, kot trdi banka Caixabank, je treba upoštevati mehanizme iz nacionalne ureditve, ki so namenjeni ublažitvi morebitnih finančnih težav potrošnika, na primer brezplačno pravno pomoč, s katero se lahko nadomesti odvetniška nagrada, ki jo mora po odmeri stroškov po potrebi plačati potrošnik⁴².

67. *Sicer pa*, kot trdi španska vlada, v obravnavanem primeru zgornja meja iz člena 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC ni absolutna. Možno jo je izključiti, vsaj kadar sodišče ugotovi malomarno ravnanje stranke, ki ji je bilo naloženo plačilo stroškov⁴³.

68. *Ne glede na to* pa bi v skladu z mojim pojasnilom v točki 54 teh sklepnih predlogov načelo učinkovitosti nasprotovalo nacionalni ureditvi, ki glede stroškov, ki se povrnejo uspeli stranki, določa zgornjo mejo, ki je tako nizka, da potrošnikom na splošno ne bi bilo mogoče povrniti zneska, ki je primeren in sorazmeren glede na stroške, ki jih morajo objektivno nositi pri vložitvi pravnega sredstva⁴⁴.

³⁸ Glej zlasti sodbo z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance (od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 28 in navedena sodna praksa).

³⁹ Glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, točka 61), ter po analogiji sodbi z dne 13. februarja 2014, Komisija/Združeno kraljestvo (C-530/11, EU:C:2014:67, točki 54 in 58), in z dne 17. oktobra 2018, Klohn (C-167/17, EU:C:2018:833, točka 70).

⁴⁰ Seveda v imenu varstva potrošnika ni mogoče predpisati zgornje meje stroškov, ki se lahko povrnejo, kadar potrošnik uspe, ne pa takrat, kadar uspe prodajalec ali ponudnik. Taka razlaga bi pomenila kršitev načela enakosti orožij (ali procesne enakosti) in zato ne bi bila v skladu s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Glej v zvezi s tem načelom zlasti sodbo z dne 30. junija 2016, Toma in Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci (C-205/15, EU:C:2016:499, točki 36 in 47).

⁴¹ Glej po analogiji sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:201, točki 67 in 68).

⁴² Glej zlasti sodbi z dne 5. decembra 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, točka 42), in z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, točka 55).

⁴³ Kot določa člen 394(3), drugi pododstavek, LEC. Španska vlada trdi, da je v skladu s sodno prakso španskih sodišč sporno zgornjo mejo mogoče izključiti tudi, če sodni tajnik ali sodnik, ki odloča o sporu, ugotovi posebno zapletenost spora. S tem se ne strinja Komisija, po mnenju katere se lahko zapletenost spora upošteva le v okviru te zgornje meje. Kakor koli že, to po mojem mnenju ni odločilno za odgovor na postavljene vprašanje.

⁴⁴ Glej po analogiji sodbo z dne 28. julija 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611, točke 26, 29, 30 in 32).

69. Poleg tega, da bi taka zgornja meja lahko potrošnike resno odvrčala od uveljavljanja pravic, namreč menim, da če bi v okviru take tožbe prodajalec ali ponudnik nosil le neznamenit del nagrade odvetnika, ki jo je priglasil potrošnik, bi bil odvrčalni učinek, ki ga člen 6(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 7(1) te direktive pripisuje ugotovitvi nepoštenosti pogodbenega pogoja, resno zmanjšan, kot pravilno trdita osebi EL in TP ter Komisija⁴⁵.

70. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje odgovori, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru odmere stroškov, povezanih s pravnim sredstvom v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja, določa zgornjo mejo nagrade odvetnika, ki jo lahko potrošniku, ki je v sporu uspel, povrne prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, če ta zgornja meja potrošniku omogoča povrnitev primerne sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.

2. Podrobna pravila o določitvi vrednosti spornega predmeta za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku (prvo vprašanje)

71. Naj spomnim, da se prvo vprašanje predložitvenega sodišča, kot je povzeto v točki 43 teh sklepnih predlogov, nanaša na pravila španskega procesnega prava o določitvi vrednosti spornega predmeta. Uvodoma poudarjam, da je Sodišče za preizkus takih še posebej tehničnih pravil pristojno samo, če je navedena vrednost osnova za izračun zneska stroškov, ki jih je potrošniku mogoče povrniti v primeru uspeha⁴⁶ (zlasti ob upoštevanju zgornje meje iz člena 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC), in če navedena vrednost zaradi tega vpliva na stroške, ki jih ta lahko nosi za uveljavljanje svojih pravic na podlagi Direktive 93/13.

72. Sodišče bo zato moralo biti v tej zadevi posebej pozorno na to, da se – kot ga napeljujejo stranke iz postopka v glavni stvari – ne bo spustilo v podrobnosti izračuna vrednosti spornega predmeta po pravilih španskega prava ali celo v obravnavanje vprašanj, ki so izključno stvar navedenega prava. Nasprotno se bo moralo Sodišče omejiti na to, da bo ta pravila preizkusilo z vidika načela učinkovitosti⁴⁷ v skladu z glavnimi smernicami glede stroškov, nastalih potrošnikom, ki sem jih začrtal v odgovoru na prejšnje vprašanje.

73. Glede tega, *na eni strani*, da je treba v skladu s členoma 253 in 411 LEC – kot ju razlagajo španska sodišča – vrednost spornega predmeta določiti na začetku postopka glede na navedbe potrošnika v tožbi, v poznejši fazi postopka – niti *a fortiori* pri odmeri stroškov – pa je ni več mogoče spremeniti, ugotavljam naslednje.

74. *Najprej*, čeprav osebi EL in TP trdita, da obstaja razhajajoča se nacionalna sodna praksa, v skladu s katero bi bilo treba po španskem pravu stroške, ki se lahko povrnejo, dejansko vedno izračunati na podlagi dejanskega finančnega interesa potrošnika glede pravnega sredstva, ne glede na vrednost spornega predmeta, ugotovljeno v meritornem postopku, poudarjam, da

⁴⁵ Glej po analogiji sodbi Gutiérrez Naranjo (točka 63), in z dne 28. julija 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611, točka 27).

⁴⁶ Kot pojasnjuje predložitveno sodišče, je vrednost spornega predmeta podatek, ki vpliva na druga postopkovna vprašanja, na primer naravo postopka in razpoložljiva pravna sredstva.

⁴⁷ Naj spomnim, da Sodišče ni bilo vprašano glede načela enakovrednosti. Vendar sta osebi EL in TP v zvezi z opredelitvijo vrednosti spornih predmetov trdili, da se za postopke izvršbe na podlagi hipoteke uporabljajo ugodnejša pravila, v katerih se kot vrednost spornega predmeta na splošno določi preostanek zadavnega kredita. Banka CaixaBank in Komisija menita, da tak postopek ni primerljiv s postopkom, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, kar menim tudi sam. V zvezi s tem je le nacionalno sodišče, ki neposredno pozna postopkovna pravila, ki se uporabljajo, pristojno preveriti, ali sta si zadevni pravni sredstva podobni (glej zlasti sodbo z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, C-698/18 in C-699/18, EU:C:2020:537, točka 77 in navedena sodna praksa).

Sodišče ni pristojno za reševanje spornih vprašanj iz nacionalne sodne prakse. Sodišče mora odgovoriti na postavljeno vprašanje na podlagi pojasnil, ki so bila v zvezi s tem podana v predložitveni odločbi⁴⁸.

75. *Dalje*, opozarjam, da je treba, kot je navedeno v točki 63 teh sklepnih predlogov, vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali je nacionalna postopkovna določba v nasprotju z načelom učinkovitosti, preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči, pa tudi načel, na katerih temelji nacionalni sodni sistem.

76. V zvezi s tem banka Caixabank in španska vlada trdita, da načelo *perpetuatio jurisdictionis* (ustalitev pristojnosti), uzakonjeno v členu 411 LEC, temelji zlasti na razlogih v zvezi s pravno varnostjo. Ta varnost naj bi pomenila, da morajo imeti stranke, vključno s prodajalcem ali ponudnikom, že od začetka postopka možnost seznaniti se z morebitnim finančnim stroškom spora in predvidljivim finančnim bremenom, ki ga zajema⁴⁹. Pravni subjekti bi posledično lahko prilagodili svoje ravnanje, še posebej svojo procesno strategijo. Navedeni preudarki se ujemajo s tistimi, ki sem jih predstavil v točki 64 teh sklepnih predlogov. Zato se mi zdi primerno, da se vrednost spornega predmeta opredeli na začetku postopka in da je v fazi odmere stroškov ni več mogoče spreminjati.

77. Ne glede na to pa – *nazadnje* – banka Caixabank in španska vlada navajata, da lahko sodišče v postopku v glavni stvari v skladu s španskim pravom, po potrebi po uradni dolžnosti, preveri vrednost spornega predmeta, ki jo je navedla tožeča stranka. To je po mojem mnenju pomembno. Menim, da mora nacionalno sodišče, če se potrošnik ne zaveda svojih pravic, „pozitivno posredovati“, kot je bilo večkrat poudarjeno v sodni praksi Sodišča⁵⁰, in po potrebi po uradni dolžnosti preveriti, ali vrednost, ki jo je potrošnik navedel v tožbi, ustreza dejanskemu finančnemu pomenu spora zanj. Če bi potrošnik navedel prenizek znesek, bi ga moralo sodišče obvestiti o posledicah, ki bi jih to lahko imelo za odmero stroškov, in mu dovoliti, da ta znesek popravi ob spoštovanju pravice do obrambe.

78. *Na drugi strani* je glede tega, da se vrednost spornega predmeta, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ki je na začetku postopka opredeljena kot „nedoločena“, šteje za tako, „ki je ni mogoče oceniti“ v smislu člena 394(3), prvi pododstavek, drugi stavek, LEC, zaradi česar se pri odmeri stroškov uporabi okvirna vrednost 18.000 EUR (v obravnavanem primeru pa 30.000 EUR), po mojem mnenju stvar preprosta.

79. Nekateri vidiki, o katerih je pred Sodiščem potekala široka razprava, namreč navsezadnje niso dejansko upoštevni za odgovor, ki ga mora podati Sodišče. V zvezi s tem ugotavljam, da se stranke iz postopka v glavni stvari, *prvič*, ne strinjajo o stanju nacionalne sodne prakse v zvezi z navedenim členom 394(3). Osebi EL in TP namreč trdita, da so v skladu s sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) sporni predmeti, katerih vrednosti „ni mogoče oceniti“, samo tisti, ki nimajo nobene premoženjske vrednosti, na primer tožbe za razglasitev ničnosti volilnega postopka. Nasprotno pa sporov, ki tako premoženjsko vrednost imajo, vendar je sprva preprosto ni mogoče natančno opredeliti, ni mogoče obravnavati kot takih in zato ne spadajo na področje uporabe te

⁴⁸ Glej v tem smislu sodbo z dne 29. aprila 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341, točka 37).

⁴⁹ Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:201, točki 63 in 74).

⁵⁰ Glej zlasti sodbe z dne 27. junija 2000, Océano Grupo Editorial in Salvat Editores (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, točka 27); z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, točka 31), in z dne 14. aprila 2016, Sales Sinués in Drame Ba (C-381/14 in C-385/14, EU:C:2016:252, točka 23).

določbe, s čimer se banka Caixabank ne strinja. *Drugič*, stranke iz postopka v glavni stvari se ne strinjajo glede načina določitve vrednosti spornega predmeta v zadevi, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari. Po mnenju oseb EL in TP bi bilo treba glede tega v skladu s členom 251(8) LEC uporabiti preostanek kredita, ker se izpodbija veljavnost pogodbe, čeprav zgolj delno. Banka Caixabank meni, da ker je preostanek kredita terjatev banke, ga ni mogoče upoštevati za določitev vrednosti spornega predmeta, ki ga je sprožil potrošnik jemalec kredita. Namesto tega bi bilo treba v skladu s členom 251(1) tega zakona uporabiti neupravičene presežne zneske, ki so jih plačali potrošniki in katerih vračilo zahtevajo. *Nazadnje*, stranke se ne strinjajo glede tega, ali sta osebi EL in TP v obravnavani zadevi v tožbi lahko veljavno – vsaj posredno – navedli določen znesek vrednosti spornega predmeta.

80. Kot sem že navedel v točki 74 teh sklepnih predlogov, pa Sodišče ni pristojno za reševanje spornih vprašanj iz sodne prakse v zvezi z razlago nacionalnega prava in nikakor ni pristojno za odločanje o tem, kakšna bi morala biti vrednost spornega predmeta, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, glede na španska postopkovna pravila. Prav tako ni pristojno za ugotavljanje, ali bi osebi EL in TP v tožbi lahko veljavno navedli določeno vrednost.

81. Kljub navedenemu pa menim, da ne glede na nacionalno sodno prakso in način določitve vrednosti spornega predmeta za namene uporabe španskih pravil na področju odmere stroškov, načelo učinkovitosti zahteva samo to – kot sem navedel v odgovoru na drugo vprašanje – da ta pravila potrošniku omogočajo, da mu prodajalec ali ponudnik povrne primeren sorazmerni znesek glede na stroške, ki jih je objektivno imel s sprožitvijo pravnega sredstva. V obravnavanem primeru bo moralo predložitveno sodišče preveriti, ali določitev vrednosti spornega predmeta na 30.000 EUR, zaradi česar bosta lahko tožeči stranki iz postopka v glavni stvari na podlagi zgornje meje iz člena 394(3), prvi pododstavek, prvi stavek, LEC od banke Caixabank prejeli povračilo odvetniške nagrade zgolj v višini 10.000 EUR, izpolnjuje navedeno zahtevo⁵¹.

82. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje odgovori, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero je treba vrednost spornega predmeta, ki je podlaga za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku, določiti v tožbi – pri čemer pozneje tega podatka ni mogoče spremeniti – in ki za nekatere spore to vrednost določa okvirno, če ta pravila potrošniku ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo izvrševanja pravic na podlagi navedene direktive. V tem okviru mora sodišče, ki odloča, po potrebi po uradni dolžnosti preveriti, ali vrednost, ki jo je potrošnik navedel v tožbi, ustreza finančnemu interesu, ki ga dejansko ima spor za potrošnika.

V. Predlog

83. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanji, ki ju je postavilo Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 49 v Barceloni, Španija), odgovori:

1. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, v povezavi z načelom učinkovitosti, je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru odmere stroškov, povezanih s pravnim sredstvom v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja, določa zgornjo mejo nagrade odvetnika, ki jo

⁵¹ V zvezi s tem ugotavljam, da predložitveno sodišče ni pojasnilo, zakaj naj bi bil znesek nad 25.000 EUR, ki ga je uveljavljal odvetnik tožečih strank iz postopka v glavni stvari, primeren sorazmerni znesek. Nasprotno, iz stališča banke Caixabank je razvidno, da je odvetniška zbornica iz Barcelone izdala mnenje, da je tak znesek pretiran.

lahko potrošniku, ki je v sporu uspel, povrne prodajalec ali ponudnik, ki mu je bilo naloženo plačilo stroškov, če ta zgornja meja potrošniku omogoča povrnitev primernega sorazmernega zneska stroškov, ki jih je objektivno imel zaradi vložitve takšnega pravnega sredstva.

2. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero je treba vrednost spornega predmeta, ki je podlaga za izračun stroškov, ki se lahko povrnejo potrošniku, določiti v tožbi – pri čemer pozneje tega podatka ni mogoče spremeniti – in ki za nekatere spore to vrednost določa okvirno, če ta pravila potrošniku ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo izvrševanja pravic na podlagi navedene direktive. V tem okviru mora sodišče, ki odloča, po potrebi po uradni dolžnosti preveriti, ali vrednost, ki jo je potrošnik navedel v tožbi, ustreza finančnemu interesu, ki ga dejansko ima spor za potrošnika.